

Werkwijze bij de instructiefilm 'Aanleg kunstwand voor oeverwaluwen'

Jelle Harder

Hieronder staan de belangrijkste handelingen voor de aanleg van de oeverwaluwand die bijna allemaal te zien zijn in de instructiefilm.

1^e onderdeel, doel, materieel en materiaal

Oeverwaluwen broeden van nature in een zandige, steile, onbegroeide wand. Bijvoorbeeld langs een rivier. Maar ook in zandafgravingen en plaatsen met grondopslag. Veel van die broedplaatsen zijn tijdelijk en ze vragen jaarlijks onderhoud. Een duurzame en onderhoudsarme oplossing is de aanleg van een betonnen broedwand. In deze instructiefilm wordt uitgelegd hoe een kunstwand voor oeverwaluwen gemaakt kan worden. Wat heb je nodig en hoe verloopt de aanleg.

Nodig: keerwanden (hoog 2,5 m, breed 2 m, per wand 12 gaten), vulgrond en lemige of kleiige grond, kraan, trilplaat, Jalonstokken of piketten, lang metselkoord, lang meetlint, lange waterpas, laser, stootijzer, anti-worteldoek.

Per keerwand rekening houden met circa 5-6 m³ licht lemige of licht kleiige grond. Gebruik grond die 'van nature' licht lemig of licht kleiig is; laat een aannemer geen grond mengen voor dat doel, er zullen klonten klei of leem in blijven zitten.

2^e onderdeel, de plek

1. Op de plaats voor de oeverwaluwand is een vrije aan- en afvliegruimte.
2. Graaf humusrijke teelaarde weg als dat aanwezig is.
Maak de ondergrond met de kraan op het oog zo vlak mogelijk maken.
3. Zet de juiste lengte van de wand uit met twee jalonstokken of piketten en een metselkoord.

3^e onderdeel, stevige ondergrond

4. Op de plaats waar de keerwanden komen moet de doorlatendheid van water goed zijn en het samendrukken van de grond zo gering mogelijk. Anders kunnen de keerwanden scheef zakken. Breng een laag schone zandgrond. Met de trilplaat de ondergrond aandrukken. Een paar keer er over heen.
Is de ondergrond niet stevig genoeg breng dan eerst een verdicht zandbed aan van 50 cm dik. Dat kan ook een stabilisatie laag zijn van gebroken puin wat ingepakt zit in wegendoek voor goede stabilisatie van het puin; dikte ca. 50 cm en daar weer een laag schone grond op. Alles steeds goed aantrillen.
Zou je toch nog last van grondwater kunnen krijgen dan is de aanleg van een aantal drainbuizen dwars op de grondbaan misschien een oplossing.
Maar handig is natuurlijk ook om met een deskundige te overleggen.

4^e onderdeel, waterpas

5. Leg een dun laagje schoon zand als een vlijlaagje op de ondergrond.
6. Leg langs het metselkoord om de 2 meter een steen in het zand. M.b.v. de laser worden alle stenen op de zelfde hoogte gebracht.
7. Doe dat zelfde op 2 meter afstand tegenover de eerste rij stenen. Alle stenen liggen op dezelfde hoogte (waterpas).

5^e onderdeel, uitvlakken

8. Met een recht balkje (afreihout) van ruim 2 meter lengte wordt de ondergrond nu helemaal uitgevlakt.
Je kunt beter een langere baan voor een paar wanden helemaal in een keer voorbereiden dan per keerwand. Dat werkt makkelijker en sneller.

6e onderdeel, plaatsen eerste keerwand

9. Controleer de jalonstokken en zet het metselkoord op ongeveer 75 cm hoogte. Dat is de lijn waarlangs de wanden aan de voorzijde gesteld worden.
Nu kun je de eerste wand op zijn plaats zetten.
Gebruik de speciale hijsmiddelen (kogelkopankers) die de leverancier beschikbaar heeft. Let op het juiste hijsgewicht: 3-5 ton. De aannemer heeft die vaak ook en dan zijn ze gratis te gebruiken.
Volg de instructies van de leverancier over het rechtop zetten van de wanden en het plaatsen van de wanden.
Zorg er voor dat de binnenzijde van de wand zuiver verticaal komt te staan.
Realiseer je dat een keerwand 3 ton weegt en er dus een goede kraan nodig is.

7e onderdeel, plaatsen overige wanden

10. Staat de eerste wand goed? Ga verder met alle andere wanden.
Let er op dat de voorzijde van de wanden mooi langs het metselkoord loopt.
Gebruik bij elke wand de (lange) waterpas om te zien of de wanden aan de achterzijde verticaal staan en aan de bovenzijde horizontaal.
11. Aan de kopse kanten van de keerwanden zit een v-sparing. Breng de meegeleverde kunststof latten aan in de uitsparingen. (Gebruik zo nodig een hamer).

8e onderdeel, vulgrond en plakkerige grond

12. Aan de achterzijde van de wand 'vulgrond' aanbrengen tot een stukje onder de nestgaten.
Dit hoeft geen speciale grond te zijn. Deze grond goed aantrillen.
13. Hierop komt tot bijna aan de bovenrand van de keerwanden een laag licht leemhoudende of licht kleiige zandgrond. De plakkerige grond is zeer geschikt voor de nestgangen. De breedte van deze laag is circa 1,5 meter.

9e onderdeel, grondafwerking

14. Achter de plakkerige grond en er bovenop komt weer vulgrond en wordt het geheel glooiend afgewerkt. Aantrillen hoeft nu niet meer.
15. Gebruik voor die afdeklaag bij voorkeur schrale grond. Zaai het in met een bloemrijk zadenmengsel en je krijgt een eldorado voor vlinders en bijen.
Tip: Als je in die toplaag anti-worteldoek aanbrengt is de kans veel kleiner dat er later wortels op de plek van de nestgangen komen. Breng dat 20-25 cm diep aan.

10e onderdeel, broedgaten vullen

16. De gaten aan de voorzijde van de wand moeten nu nog aangevuld worden met dezelfde grond als aan de achterzijde.
Als in de gaten gebroed is moet je voor het nieuwe broedseizoen de oude nesten uit de nestgangen halen. Je kunt dat met een lange grondboor doen. Daarna weer aanvullen met de juiste grond en aanstampen met een paal.
Tip: Zorg voor een paar m3 extra lemige of kleiige grond en bewaar die dicht bij de wand. Leg er een afdekzeil overheen met daarop wat grond.

11e onderdeel, voorkom vorstschade en begroeiing

17. Aan de voorzijde van de wand de grond aanvullen tot een hoogte van 40-50 cm vanaf de onderkant van de keerwand. Dat voorkomt bij strenge vorst schade aan het beton van de wand (zie ook de instructies van de leverancier).
18. Je moet voorkomen dat er hoge begroeiing voor de wand komt. Dat kun je steeds afmaaien, maar is hinderlijk als er gebroed wordt.
Je kunt de grond ook afdekken. Bijvoorbeeld met: gebruikte klinkers, oude betonplaten, rijplaten of iets dergelijks.
Maak de ondergrond eerst goed vlak en daarop eventueel anti-worteldoek aanbrengen tegen begroeiing van onderuit.